

Nurlan SALAMOV

Beynəlxalq jurnalistika kafedrasının magistrantı,

Xəyalə BÜNYATOVA

Jurnalistikanın nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasının magistrantı

“JURNALİST” TƏLƏBƏ-TƏDRİS QƏZETİNDƏ VƏTƏNPƏRVƏRLİK MÖVZUSU

Açar sözlər: qəzet, tələbə, tədris, vətənpərvərlik, mövzu, tələbə jurnalist

Ключевые слова: газета, студент, обучение, патриотизм, тема, студенческий журналист

Key words: newspaper, student, teaching, patriotism, theme, student journalist

Dünyada və onun bir hissəsi olan Azərbaycanda qəzet yaradıcılığının tarix boyu müxtəlif meyilləri özünü göstərmiş, qəzetçilik fərqli aspektlərdən müəyyən inkişaf dinamikası keçmişdir. Hər şeydən əvvəl, qəzet yaradıcılığı ideyadır. Bu sahədə hər bir iş ideyadan başlayır [3, 353-355].

Qəzetçilik sahəsində yeni tendensiyaların yaranması, müxtəlif sahələrə uyğun olan qəzetlərin fəaliyyətə başlaması, müəyyən olunmuş kütləyə hədəflənən, hədəf auditoriyası konkret təbəqə olan qəzetlər sırasında tələbə qəzetləri xüsusi yer tutur. Tələbə qəzetləri gənclərə ünvanlanan kütləvi informasiya vasitələri sırasında başlıca növlərdən biri sayılır. Bu faktı belə açıqlamaq olar ki, gənclərin böyük əksəriyyəti sırasında tələbələr daha çox təmsil olunurlar və onların mediada təmsili də prioritet mövzu kimi diqqətə alınmalıdır. Medianın ilkin funksiyalarından birinin də məhz cəmiyyətə xidmət etməsi və ünvanlandığı auditoriyanın təmsil olunma haqqını təmin etməsi olduğunu nəzərə alsaq, tələbə qəzetləri tələbə cəmiyyətinin həm maraqlandığı mövzular üzrə məlumatlar ala bilərək, həm də özü həmin məlumatların hazırlanmasında iştirak edərək, yəni istehlakçı olmaqla yanaşı, həmçinin istehsalçı olaraq təmsilinin təmin olunması baxımından əvəzsiz rol oynayır.

- Müasir Azərbaycan jurnalistikasında tələbə qəzetlərinin tiploloji xarakteristikası plüralizm ənənələrinə uyğun olaraq inkişaf etməkdədir. Azərbaycan qəzetçiliyi tarixində ilk dəfə 1994-cü ildə gənclərə - məktəblilərə ünvanlanan qəzet nəşrə hazırlanmış, onun redaksiya heyəti yalnızca şagirdlərdən ibarət olmuşdur [4, 17]. Bəhs et-

diyimiz qəzet - “Təmas”ın təsisçisi Rauf Ağayev qeyd etmişdir ki, o, bu qəzeti tələbə qəzeti olaraq yaratmağı düşünmüş, lakin müstəqil siyasi sistemin hələ yenicə formalaşdığı bir dövrdə çap jurnalistikasının maddi-texniki baxımdan problemlər yaşamasına görə, bu istəyi reallaşmamışdır. Azərbaycanda nəşr olunmuş, həmçinin nəşr olunmaqda davam edən bir sıra tələbə qəzetlərinə nəzər salaq:

- “Student TIMES” – Bakı Dövlət Universiteti Jurnalistika fakültəsi “Gənc Reportyorlar Klubu”nun qəzeti;

- “Khazar Courier” – Xəzər Universitetinin qəzeti;

- “Bakı Universiteti” – Bakı Dövlət Universitetinin nəşri. Əslində, sahə qəzeti olaraq, universitet ərazisinin daxili üçün nəzərdə tutulmuş, təkcə tələbələrə yox, həmçinin universitet kollektivinə ünvanlanan qəzetdir;

“Tələbə Dünyası” – Bakı Slavyan Universitetinin nəşri;

- “Poliqlot” – Azərbaycan Dillər Universitetinin nəşri;

- “Yeni fikir” – Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəşri [4, 17-28].

Məqaləmizin mövzusuna aid olaraq, bəhs edəcəyimiz “Jurnalist” qəzeti Bakı Dövlət Universiteti Jurnalistika fakültəsinin qəzetidir. Qəzetin ilk dəfə 1966-cı ildə nəşr olunduğu qəbul olunur [1, 332]. Lakin müxtəlif araşdırmalara görə, “Jurnalist” qəzetinin əcdadı hesab olunan “Student-jurnalist” hələ 1929-cu ildə işıq üzü görmüşdür. Tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, professor Şirməmməd Hüseynov qeyd edir ki, “Student-jurnalist”in ömrü çox qısa olmuşdur [4,

30]. 1966-cı ilin 8 oktyabrında isə həmin qəzetin davamçısı olan “Jurnalist” oxucuların görüşünə gəlmişdir. 1980-ci illərdə siyasi sferada yaranmış qarışıq vəziyyətə görə, fəaliyyətinə fasilə vermiş “Jurnalist” qəzetinin yenidən bərpası Şimali Azərbaycanda ikinci dəfə müstəqilliyin bərpa olunmasından sonrakı illərə, yəni XX əsrin 90-cı illərinə təsadüf edir [1, 333]. Bu təşəbbüsü Azərbaycan jurnalistikasının aparıcı mətbuat orqanlarından sayılan “525-ci qəzet”in baş redaktoru Rəşad Məcid irəli sürmüş, təklif bəyənilmiş, elə həmin dövrdən etibarən də “Jurnalist” qəzeti yeni formatda – “qəzet içində qəzet” formatında işıq üzü görməyə başlamışdır. Müasir “Jurnalist” qəzeti də həmin formatda nəşr olunmağa davam edir. Bu formatın məqsədi tələbələrəndən ibarət yaradıcı heyətin əməyinin daha böyük auditoriyaya çıxış imkanı əldə edə bilməsidir. Kiçik ərazidə, az tirajla yayımlanan qəzətdən fərqli olaraq, respublikanın aparıcı mətbu nümunələri sırasında olan “525-ci qəzet”, “Şərq”, “Ədalət”, “Kaspi” kimi qəzetlərin orta səhifəsində yerləşdirilərək, tələbə imzaları həmin qəzetlərin tirajları qədər çoxalır və ölkənin hər yerinə yayılır.

Zaman keçdikcə “Jurnalist” məzmunca daha da rəngarəngləşmiş, yeni rubrikalar, köşələr, karikaturalar qəzetin səhifələrində yer almağa başlamışdır. Müəyyən səbəblərə görə, bu gün də bəzi zamanlar nəşrində fasilələr yaranan “Jurnalist” qəzeti bütün çətinliklərə baxmayaraq, çap olunmaqda davam edir. Müasir “Jurnalist” BDU Jurnalistika fakültəsinin tədris işləri üzrə dekan müavini, Jurnalistikanın nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasının dosent əvəzi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Könül Niftəliyevanın baş redaktorluğu ilə oxucuların görüşünə gəlir. Lakin qəzetin yaradıcı heyəti daimi deyil, çünki onlar tələbələrdir və vaxt ötdükcə biri-birilərinə öz yerlərini verirlər, daha doğrusu, ötürürlər. Hər il yeni tələbələr Jurnalistika fakültəsinin yaradıcılıq emalatxanası olan “Jurnalist”lə tanış olduqca, onlar da bu qəzetin nəşrində yer alırlar. Qəzet Maral Nəcəflinin redaktorluğu zamanında nəşr olunma ardıcılığı baxımından irəliləmiş, tələbə-jurnalistlər qəzeti tez-tez əldə etmişlər. M.Nəcəfli həm də “Jurnalist” qəzetini elmi-tədqiqata cəlb etmiş, onun bakalavr dərəcəsi almaq üçün təqdim etdiyi bu-

raxılış işi “Jurnalist” qəzetinin fəaliyyətinə həsr olunmuşdur. Daha sonra “Jurnalist”in bir nömrəsi Almaz Akifin redaktorluğu ilə nəşr olunmuş, elə bu zamandan da qəzetin sosial mediada təmsili baş vermiş - Facebook sosial şəbəkəsində rəsmi səhifəsi yaradılmışdır [9]. Hazırda isə qəzetə Nurlan Ağa redaktorluq, Sevda Ulutau isə məsul katiblik edir. Qəzətdə yayımlanan bütün yazılar həmçinin www.bsu.yenimedia.az saytında yerləşdirilir və “Jurnalist qəzeti” Facebook səhifəsindən paylaşılır [8].

Müasir “Jurnalist”in artıq xüsusi buraxılışları da işıq üzü görməyə başlamışdır. 28 dekabr 2016-cı ildə Ceyhun Hacıbəylinin 125 illik yubileyi şərəfinə “Ceyhun Hacıbəyli 125”, 27 dekabr 2017-ci il buraxılışı isə “Yeni il” buraxılışı olaraq nəşr olunmuşdur. Burada yer almış yazıların əksəriyyəti buraxılışın xüsusiliyinə həsr olunmuşdur. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, 2017-ci ildə işıq üzü görmüş “Yeni il” buraxılışı ilə “Jurnalist” qəzeti ilk dəfə “Üç əsrin qəzeti”, maarifçilik meydanı olan “Kaspi”nin “qəzet içində qəzet”i olaraq yayımlanmışdır. “Jurnalist qəzeti” səhifəsindəki elandan isə bəlli olur ki, hazırda qəzet Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 ili şərəfinə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti – 100” adlı xüsusi buraxılışına hazırlaşır və yazıların qəbulu ilə bağlı elan verir [9].

Dəyişən zamanın tələblərinə uyğun olaraq, texniki imkanlarına görə, inkişafda olan “Jurnalist” qəzetinin mövzu dairəsi və müəllif əhatəsi də genişlənməkdədir. Qəzet yavaş-yavaş BDU Jurnalistika fakültəsinin əhatə dairəsindən çıxaraq, ümumtələbə qəzeti olmaq yolunda addımlamağa başlamışdır. Artıq “Jurnalist” qəzetinin səhifələrində BDU Jurnalistika fakültəsinin tələbələri ilə yanaşı, həm də BDU-nun digər fakültələrinin və həmçinin digər universitetlərin tələbələrinin imzası yer alır, biri-birindən fərqli, maraqlı mövzulara həsr edilmiş yazıları dərc olunur. İndi o təkcə BDU Jurnalistika fakültəsi tələbələrinin yox, BDU Sosial Elmlər və Psixologiya, Filologiya, Coğrafiya fakültələrinin, Azərbaycan Universiteti, Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası tələbələrinin sevimli tələbə qəzetidir. Hətta “Jurnalist”in 29 noyabr 2016-cı il sayında Türkiyə Erciyes Universitetinin tələ-

bəsi Nazan Ekincinin “Kaybolmaya Yüz Tutan Program Türü “Radyo Tiyatrosu”, 19 sentyabr 2017-ci il sayında Norveçdə təhsil alan Azərbaycan tələbəsi, “N.S.” imzalı müəllifin “Norveçdən “Jurnalist”ə” və 27 dekabr 2017-ci il sayında Roma Sapienza Universitetində oxuyan Azərbaycan tələbəsi Murad Bayramovun “İtaliyadan “Jurnalist”ə” sərəlvhəli yazıları işıq üzü görmüşdür. Bu, o deməkdir ki, “Jurnalist” qəzeti nəinki BDU Jurnalistika fakültəsi, ümumilikdə BDU, Azərbaycanın digər universitetləri, həmçinin ölkə sərhədlərini də aşaraq, xarici ölkələrdəki tələbələrin tribunası olmağa başlamışdır.

“Jurnalist” qəzetinin tematikası rəngarəngdir, burada, xüsusən, tələbələri maraqlandıran, onlara yönəlmiş və sosial yüklü mövzular yer alır. Onların sırasında isə vətənpərvərlik mövzusu prioritet kontentlərdən biri kimi dəyərləndirilə bilər. Jurnalist qəzetində geniş yer verilən mövzulardan biri də vətənpərvərlik mövzudur. Bu baxımdan qəzetin müasir Azərbaycan gəncinin vətənpərvər ruhda yetişməsində xüsusi rol oynadığını deyə bilərik.

Qəzetdə yer alan, bəzilərinin bəlkə də ilk qələm təcrübəsi olan bu səpkili yazılar xüsusi bir səmimiyyətlə yazılmışdır. Tələbə gənclər təhsil aldıkları müddətdə oxumaq, özlərini inkişaf etdirməklə yanaşı, vətəndaş olduqları ölkənin tarixinə bağlılıqlarını, onun taleyi ilə bağlı narahatlıqlarını bu qəzet vasitəsilə dilə gətirmişlər.

Qəzetdə gənclərin vətənpərvərlik mövzusunda müxtəlif janrlarda yazılmış yazıları dərc olunmuşdur. Fərqli fikirlər, biri-birindən seçilən mülahizələrin yer aldığı bu materialların ümumi cəhəti hər birinin eyni ruhda, eyni amal ətrafında yazılmasıdır.

“Jurnalist” qəzetində vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış materialların ümumi mənzərəsini müəyyən etmək üçün onlardan bir neçəsinə nəzər salaq:

Tələbə Fidan Novruz “Odlar Yurdu” adlı məqaləsində Azərbaycanın “Eurovision” yarışmasına ev sahibliyi etməsindən bəhs etmişdir. 2007-ci ildə Azərbaycan, İctimai Televiziyanın Avropa Yayım İttifaqının üzvü olmasından sonra 2008-ci ildə birinci dəfə qitə miqyaslı müsabiqəyə qatılmışdır. 2011-ci ildə isə Azərbaycan

tarixi ərzində birinci dəfə müsabiqənin qalibi olmuşdur. Almaniyanın Düsseldorf şəhərinin ev sahibliyi etdiyi müsabiqədə Eldar Qasimov və Nigar Camal «Running Scared» mahnısı ilə Avropanın bütün dövlətlərini arxada qoyaraq, yarışmanı «Odlar Yurdu»na gətirmişdir. Ertəsi il müsabiqəyə paytaxt Bakı ev sahibliyi etmişdir. Müəllif yazısında ölkəmizin bu müsabiqədə əldə etdiyi uğuru vurğulamaqla yanaşı, Bakıda bu cür mötəbər yarışların keçirilməsi üçün yaradılan imkanlardan danışmış, “Eurovision 2012” musiqi yarışmasına hazırlıq prosesini geniş təsvir etmişdir. Məqalənin mahiyyəti baş verən proseslər haqda sadəcə məlumat verməkdən ibarət deyildir. Fidan Novruz qələmə aldığı yazıda əslində ölkəmizin beynəlxalq arenada necə uğurla təmsil olunduğunu və bir gənc olaraq bu qələbəyə laqeyd olmadığını bildirmişdir [5, 1]. Sözügedən müsabiqədə uğur əldə etmiş müğənnilərin bu qabiliyyətini vətən qarşısında bir xidmət kimi də qiymətləndirmək olar.

Digər bir yazısının sərəlvhəsi isə belədir: “Bəs biz vətən üçün nə etmişik?” Vətənpərvərlikdən danışarkən ilk növbədə özümüzə bu sualı verməyi bacarmalıyıq. Maral Türksöy də “Mən vətən üçün nə etmişəm?” adlı məqaləsində bu sualla oxucunu vətən qarşısındakı borcu haqda düşünməyə vadar etmişdir. Müəllif yazıda əsl vətənpərvərliyin gündəlik həyatda göz yumub keçdiyimiz xırda detallardan başladığını çatdırmağa çalışmışdır. O, Həsən bəy Zərdabi, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Ceyhun Hacıbəyli, Mübariz İbrahimov kimi şəxsiyyətlərin adlarını çəkərək, bugünkü gənclərin kimlərdən nümunə götürməli olduğunu vurğulamış, hər birinin Azərbaycan uğrunda xidmətləri böyük vətənpərvərlik salnaməsi kimi yüksək qiymətləndirmişdir. Müəllif həmçinin “20 Yanvar”, “Xocalı soyqırımı” kimi faciələrə bəzi gənclərin laqeyd münasibət bəsləməsindən də ürək ağrısı ilə bəhs etmişdir. Əlavə olaraq, yazıda KİV-in cəmiyyətdə vətənpərvərlik hisslərinin aşılınması üçün böyük işlər görməli olduğu da bildirilmiş, lakin təəssüf hissi ilə vurğulanmışdır ki, bu gün KİV üzərinə düşən vəzifəni heç də lazımi qədər uğurla yerinə yetirmir. M. Türksöyün qoyduğu suallar və apardığı müqayisələr vətən qarşısında borcu-

muzu, əsl vətənpərliyin nə olduğunu dərk etmək etmək baxımından olduqca təsirlidir [6, 2].

Vətənpərlik vətəni bütöv sevməkdir. Hər şeyi ilə. Daşıyla, torpağıyla, bayrağıyla... Sevda Məmmədova bu sevginin yetərsizliyini “Şəhidlərə şikayət”lə bildirib. O, Azərbaycan bayrağına qarşı laqeyd münasibətdən narahatlığını dilə gətirərək, şikayətini şəhidlərə ünvanlamışdır. Mavi səmalarda üç rəngi, ay-ulduzu ilə dalğalanan bayrağımızın bu rənglərinin solması, adi əski parçası kimi çirklənib köhnəlməsi müəllifi bir vətənpərvər gənc kimi çox narahat etmişdir. O, qələmə aldığı yazıda bayrağın bizə bir əmanət olduğunu xatırlatmış, bu gün yüzlərlə şəhidin qanı bahasına yüksəklərdə olduğunu vurğulamışdır. Müəllif bu əmanətə sahib çıxaraq, Azərbaycan bayrağına layiqli münasibət göstərməyin ən azından şəhidlər qarşısında borcumuz olduğunu diqqətə çatdırmışdır [7, 4].

Bizim üçün vətən, vətənpərvərlik deyəndə ilk yada düşən Qarabağ olur. Çünki Ermənistanın işğalı altında olan torpaqlarımız yüzlərlə Azərbaycan oğlunun vətənpərliyini sübuta yetirdiyi bir meydan olmuşdur. Əminə İlyaslı “Qarabağsız qalan gənclik” adlı məqaləsində o gənclərin qanının nahaq tökülmədiyini sübut etmək üçün zamanın çoxdan yetişdiyini bildirmişdir. Müəllif işğal altında olan torpaqlarımızın geri qaytarılmasının gənclərimizin başlıca missiyası olduğunu vurğulamışdır. Əminə İlyaslı hesab edir ki, bu yolda

qalibiyyətin metodu körpə yaşlarından uşaqlara vətən sevgisinin aşılmasıdır. Müəllifin fikrincə, valideynlər övladlarını nə qədər vətənpərvər ruhda böyütsələr, Azərbaycanın qələbə əzmi bir o qədər böyük olar. O, həmçinin bu mövzuda KİV-in də üzərinə böyük iş düşdüyünü diqqətə çatdırmışdır. Müəllif gəncliyimizin Qarabağsız keçməməsi üçün qorxuları yenib, düşmən üzərinə inamla addımlamağın vacibliyini bildirmişdir [5, 2].

Nəticə olaraq bunu qeyd edə bilərik ki, “Jurnalist” tələbə-tədris qəzeti BDU Jurnalistika fakültəsinin yaradıcılıq emalatxanası olaraq fəaliyyət göstərdiyi kimi, öz tematikası, janrı və format bolluğu ilə peşəkar KİV qədər irəliləməyi bacarmışdır. Xüsusi olaraq, qəzetdəki vətənpərlik mövzusunda yazılmış yazıların özləri də məzmun baxımından fərqlənirlər. Burada Azərbaycanın tarixi faciələrindən, şəhidlərdən, ömrünü vətənə həsr etmiş ziyalılardan tutmuş parlaq qələbərimizə qədər hər şey öz əksini tapmışdır. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, yazıların dil-üslub baxımından rəngarəngliyi də qorunmuşdur. Qəzetin təhlili zamanı əldə olunan nəticədən aydın olmuşdur ki, plüralist yanaşma “Jurnalist”in müxtəlif aspektlərində özünü göstərmiş, qəzet Azərbaycan KİV-ində sosial yük, aktual mövzu, vətənpərvərliyin tanıdılması nöqtəyi-nəzərindən səmərəli fəaliyyət göstərmişdir.

Ədəbiyyat

1. Məmmədli C. “525” – Zamanın sınağında. Bakı, “Zərdabi LTD” MMC, 2017, 476 s.
2. Məmmədli C. Jurnalistikanın nəzəriyyəsi və təcrübəsi. Dərslik. II nəşr, Bakı, “Təhsil”, 2013, 656 s.
3. Niftəliyeva K. Qəzetin tipoloji xarakterinin formalaşmasında auditoriya faktoru // Dil və ədəbiyyat. Beynəlxalq elmi-nəzəri jurnal, 2016, № 1(97), s. 353-355.
4. Niftəliyeva K., Nəcəfli M. Tələbə qəzetlərinin tipoloji xarakteristikası: “Jurnalist” qəzetinin fəaliyyət prinsipləri. Bakı, “Zərdabi-Nəşr” MMC, 2016, 108 s.
5. “Jurnalist” qəzeti, 14 mart 2012, № 8
6. “Jurnalist” qəzeti, 14 noyabr 2015, № 6 (18)
7. “Jurnalist” qəzeti, 24 iyun 2016, № 8 (21)
8. <http://bsu.yenimedia.az>
9. <https://www.facebook.com/jurnalist.qezeti/>

Нурлан Саламов,

Хаяла Бюнятова

Темы патриотизма в учебно-студенческой газете «Журналист»

РЕЗЮМЕ

В этой статье анализируется место и степень развития темы патриотизма газеты «Журналист» и его деятельность, которая является газетой журналистского факультета Бакинского государственного университета. Одним из основных тезисов является вопрос истории и современного вещания студенческой газеты «Журналист», пути развития газеты, а так же использования новых информационных и коммуникационных технологий. Статьи о патриотизме, их социальная нагрузка и идеи, которые авторы хотят передать обществу, были истолкованы и прокомментированы в статье.

Nurlan Salamov

Khayala Bunyatova

The Themes of Patriotism in the «Journalist» Teaching-student's Newspaper

SUMMARY

This article analyzes the place and degree of development of the theme of patriotism of the journalist and its activities, which is a newspaper of the journalistic faculty of the Baku State University. One of the main theses is the issue of the history and modern broadcasting of the student's newspaper «Journalist», the ways of development of the newspaper, as well as the use of new information and communication technologies. Articles about patriotism, their social load and ideas that authors want to convey to society, have been interpreted and commented on in the article.

Рәуçиләр: dos. R.R.Кәсәмәнли, dos. K.Q.Niftәliyeva